

STUDIUL DIMENSIUNILOR MEDICO-SOCIALE A PERSOANELOR LONGEVIVE

¹Anatol Negară - dr. șt. med., conf. univ.,

²Tudor Grejdean - dr. hab. șt. med., prof. univ.,

²Leonid Margine - dr. șt. med., conf. univ.,

¹Gabriela Șoric - cercetător științific.,

²Badan Vlad - asist. univ.

¹Centrul Național de Geriatrie și Gerontologie din Republica Moldova

²Catedra Medicină Socială și Management „Nicolae Testemițanu”

IP USMF „Nicolae Testemițanu”

tel.: +79256735, sănătatepub@usmf.md

Rezumat

Astăzi, persoanele în vârstă trăiesc mai mult decât oricând înainte. În ultimii 80 de ani, numărul persoanelor în etate în Republica Moldova a crescut de la 146 000 în anul 1930 la 500 500 și mai mult în anul 2016. Până în anul 2030, populația vârstnică va reprezenta 20% din totalul populației Republicii Moldova. Cu aceste creșteri ale speranței de viață se remarcă scăderi a mortalității datorate bolilor de inimă și cancer, cauzele principale de deces în rândul bătrânilor. Cu toate acestea, continuă să fie loc pentru îmbunătățiri.

Cuvinte-cheie: persoane longevive, speranță de viață.

Summary. The socio-medical dimensions studies of older people (80 years and over).

Today, older adults are living longer than ever before, and growing in number. Over the past 80 years, the number of old people in Republic of Moldova has grown from 146 000 in 1930 to 500 000 in 2016. By the year 2030, the older adult population will represent 20 % of the total Republic of Moldova population. With these increases in life expectancy come decreases in mortality from heart disease and cancer, the leading causes of death among elders. However, there continues to be room for improvement.

Key words: longevive people, life span.

Резюме. Медико-социальные исследования пожилого населения.

В настоящее время у пожилого населения продолжительность жизни выше чем прежде. За последние 80 лет число пожилого населения в Республике Молдова выросло от 146 000 (1930 г.) до 500 000 (2016 г.). До 2030 численность пожилого населения возрастет на 20%, от общей численности населения Республики Молдова. Этот рост продолжительности жизни объясняется благодаря снижению заболеваемости сердечно-сосудистой системы и онкологии, чаще встречающихся среди мужского пожилого населения. Выше перечисленные факторы ведет к увеличению продолжительности жизни.

Ключевые слова: долгожители, надежда к жизни.

Actualitatea temei

Studiile demografice din ultimii ani constată creșteri esențiale în structura demografică a populației. Acest fenomen se datorează modificărilor înregistrate de evoluția principalilor indicatori ai mișcării naturale a populației – natalitatea și mortalitatea – caracterizați printr-o tendință de scădere a natalității și fertilității, pe de o parte, și prin scăderea mortalității generale, pe de altă parte, fenomen cunoscut sub denumirea de „tranziție demografică”. O îmbătrânire demografică este un proces istoric, ireversibil, care afectează întreaga populație atât prin condiționările sale, cât și prin multiplele sale consecințe. Îmbătrânirea populației reprezintă un fenomen global, legat în mod direct de aspectele cotidiene ale vieții umane și vizează problemele de care depinde prosperarea economică: investițiile și cheltuielile, piața forțelor de

munca, pensiile, impozitarea și transferul proprietății altei generații.

În ultimii ani societatea a început să manifeste un interes deosebit pentru populația în vârstă, că această latură a populației are o tendință de creștere progresivă. Conform prognozelor ONU, speranța de viață la naștere pe glob este în continuă creștere: de la 47 de ani în 1950-1955 la 65 de ani în 2000-2005, fiind preconizată să ajungă la 75 de ani în 2045-2050. Acest proces influențează și asupra structurii morbidității și mortalității populației, componentei familiilor, condițiilor de viață. Numărul persoanelor vârstnice crește în lume anual cu 2%, cu mult mai repede decât sporul natural al populației. Creșterea rapidă a numărului populației va necesita reglementări economice și sociale de perspectivă în majoritatea

Scopul studiului

Scopul studiului efectuat vizează cercetarea aspectelor medico-sociale și demografice a populației longevive 80 ani și peste și elaborarea unui set de măsuri de menținere și promovare a sănătății acestui segment de generație.

Obiectivele studiului

1. Studiarea proceselor demografice și medico-sociale a populației de vârstă 80 ani și peste la nivel internațional și național.

2. Studiarea proceselor demografice a populației vârstnice în Republica Moldova în perioada 2007-2010

3. Determinarea nivelului și structurii mortalității și morbidității populației longevive.

4. Aprecierea opiniei populației longevive privind modul de viață și factorii ce influențează starea lor de sănătate.

5. Elaborarea unui concept de măsuri de menținere și promovare a sănătății populației longevive la nivel comunitar.

Fenomenele studiate: Procesele demografice, factorii social – economici, morbiditatea populației; opinia populației longevive.

Segmentul de populație cercetat: Persoane în vârstă de 80 ani și peste.

Metodele de cercetare:

- *Istorică* – studierea, compararea și înțelegerea proceselor sănătății populației și dezvoltarea sistemului de sănătate publică în Republica Moldova în diferite etape.

- *Statistică* – a permis determinarea și aprecierea obiectivă a stării de sănătate persoanelor longevive

- *Matematică* – calcule matematice specifice pe parcursul cercetării.

- *Demografică* – obținerea, analiza și sinteza informațiilor privind evenimentele, fenomenele demografice privind populația, surprinse în structura și dinamica lor.

- *Sociologică* – această metodă a constat în utilizarea anchetei și interviului. Ea a permis studierea opiniei populației și a medicilor de familie cu privire la reforma serviciilor primare de asistență medicală.

- *Interviul standard* – metoda prin care s-a obținut culegerea de informații de tip populațional.

Volumul cercetării a inclus:

- Fișe de ambulator – 140 în perioada 2012-2016
- Certificate de deces – 100 în perioada 2012-2016
- Anchete pentru sondajul de opinii – 371
- Analele Centrului Național de “Management în Sănătate” 2014, 2015, 2016
- Registrele din instituțiile de protecție socială.

Rezultatele studiului

Îmbătrânirea populației reprezintă un fenomen global, legat în mod direct de aspectele cotidiene ale vieții umane și vizează problemele de care depinde prosperarea economică: investițiile și cheltuielile, piața forței de muncă, pensiile, impozitarea și transferul proprietății altei generații.

Numărul persoanelor vârstnice crește în lume anual cu 2,0% cu mult mai repede decât sporul natural al populației. Această dinamică se va înregistra încă cel puțin 25 de ani. În prezent fiecare al zecelea locuitor al țării este mai în vârstă de 60 ani, iar în 2050 din categoria de vârstă respectivă va face parte fiecare al cincilea locuitor.

Rapiditatea acestor procese variază de la o țară la alta și depinde într-o mare măsură de nivelul dezvoltării economice a țării.

Structura pe vârste a populației din diferite țări se prezintă foarte divers, în țările avansate economic, întâlnindu-se o proporție de peste 17% a persoanelor vârstnice, comparativ cu numai 7% în curs de dezvoltare.

În regiunile mai puțin dezvoltate ale lumii, previziunile globale fiind de 21% în 2050 reprezentând circa 2 miliarde de vârstnici raportat la populația evaluată globului.

Într-o largă perspectivă, evoluția demografică mondială va avea tendința dominantă îmbătrânirea populației, acest aspect fiind evidențiable prin creșterea vârstei mediane a populației mondiale de la 21,6 ani în 1970, la 26,5 ani în anul 2000, fiind evaluată la 31,2 ani în anul 2025.

Europa este „cel mai bătrân continent”, vârsta mediană a populației fiind de circa 1,3 -1,4 ori mai mare decât cea a populației globului, fiind evaluată pentru anul 2025 la aproximativ 40 de ani. În Europa îmbătrânirea demografică se demonstrează atât creșterii populației vârstnice cât și declinului populației tinere, creșterea populației vârstnice jucând însă pe termen lung rolul dominant în procesul de îmbătrânire.

În Republica Moldova raioanele cu o pondere mai mărită a populației vârstnice în anul 2010 se includ următoarele raioane:

- Dondușeni – 24.2%
- Briceni – 23.0%
- Edineț – 22,5%

Perspective demografice în Republica Moldova.

În prezent numărul populației stabile a republicii Moldova constituite 3563,6 mii persoane, din care 1476,6 mii(41.4%) – populația urbană și 2087.0 mii (58.6%) – populația rurală. După sexe: 48% -bărbați ,52%- femei. Tot din această sursă aflăm că longevitatea medie a populației este de 68.8 ani , reprezentând 65,0 ani pentru bărbați și 72,6 ani pentru femei.

Un segment important al studiului o constituie dimensiunile demografice a persoanelor de vârstă 80 ani și peste în Republica Moldova

Ponderea dimensiunii de vârstă 80 ani și peste în Republica Moldova în dinamică s-au înregistrat astfel: în 20012 ponderea de vârstă 80 ani și peste totală a constituit -1,7%, bărbați -1.1% și femei -2.2%, în comparație cu 2016, ponderea totală a constituit -2.0%, bărbați -1,3% și femei -2,6%. Deci din rezultatele obținute se poate de concluzionat, că ponderea persoanelor de vârstă 80 ani și peste este în creștere: totalul persoanelor de 80 ani și peste s-a mărit de 1,2 ori, bărbați cu 1,2 ori și femei de 1,2 ori.

Necesită a fi menționat în studiul demografic efectuat de noi și aspectul ce ține ponderea persoanelor de 80 ani și peste din populația vârstnică 60-99 ani .

Deci rezultatele în dinamică s-au repartizat în ordinea următoare: în anul 2012, ponderea totală a constituit 11.9 %, bărbați 11.1% și femei -12.2% în comparație cu anul 2016 datele înregistrate au constituit: persoane vârstnice totale din vârstă 60-99 ani ponderea este de 12,7%, bărbați 13.3% și femei -12.7%.

Deci din studiul efectuat se poate de concluzionat că ponderea persoanelor de vârstă de 80 ani și peste este în creștere și sa mărit în comparație cu anul 2007:

Ponderea totală de 1,1 ori, ponderea bărbaților de 1,2 ori și ponderea femeilor de 1,05 ori.

Studierea nivelului și structurii cauzei de deces a persoanelor de vârstă 80 ani și peste.

Metodologia de studiere a mortalității, utilizată în această lucrare a fost structurată după experiențele mai multor autori și statistica modernă. Nivelul și structura mortalității persoanelor în vârstă de 80 ani și peste, conform certificatelor de deces, oglindesc în exclusivitate datele referitoare la înregistrările medicale a cauzelor de deces pe parcursul anilor 2012-2016. Rezultatele primite caracterizează amplu fenomenul cercetat – mortalitatea prin cauză de deces a persoanelor de vârstă 80 ani și peste. Este evident că odată cu vârsta crește și cauzele de deces, în special al maladiilor cronice netransmisibile ce s-au înregistrat la vârstă de 80 ani și peste.

Studiile epidemiologie efectuate asupra fenomenului de ofensivă continuă a bolilor cronice netransmisibile tind să definească unele legități în evoluția acestui proces, spre a se putea măsura intensitatea fenomenului și a se explica cauzele reale ale variațiilor de mortalitate, înregistrate la persoanele de 80 ani și peste.

În rezultatele acestei ample analize am dedus că : pe primul loc în cauzele de deces a persoanelor de 80 ani și peste le revin maladiilor cardio-vasculare care au constituit în anul 2007 pe republică – 3711.2 ‰ ,

Chișinău 3006.3 ‰ , r. Nisporeni 4095.4 ‰ la 100000 persoane vârstnice, în anul 2015 pe republică – 3550.5 ‰ , Chișinău 2632.5 ‰ , r. Nisporeni 4095.3 ‰ la 100000 persoane vârstnice , cu o esențială scădere a mortalității prin boli cardio-vasculare pe republică și în mun. Chișinău de la 3711.2 ‰ în anul 2012 la 3550.5 ‰ pe republică și respectiv de la 3006.3 ‰ la 2632.5 ‰ în mun. Chișinău, rămânând constanta în sectorul rural (r. Nisporeni).

Pe al doilea loc din cauzele de deces a persoanelor de 80 ani și peste sunt situate tumorile care au constituit în anul 2017 pe republică – 500.7 ‰ Chișinău 608.5 ‰ , r. Nisporeni 441.3 ‰ la 100000 persoane vârstnice, în anul 2009 pe republică – 504.6 ‰ , Chișinău 583.7 ‰ , r. Nisporeni 454.2 ‰ la 100000 persoane vârstnice, cu o creștere a mortalității prin tumori pe republică și în r. Nisporeni de la 500.7 ‰ în anul 2012 la 504.6 ‰ în anul 2016 pe republică și respectiv de la 441.3 ‰ la 454.2 ‰ în r. Nisporeni, fiind în scădere în mun. Chișinău de la 608.5 ‰ în anul 2012 la 583.7 ‰ în anul 2016.

Pe al treilea loc din cauzele de deces a persoanelor de 80 ani și peste sunt situate bolile aparatului digestiv care au constituit în anul 2012 pe republică – 322.2 ‰ , Chișinău 246.2 ‰ , r. Nisporeni 364 ‰ la 100000 persoane vârstnice , în anul 2012 pe republică – 291 ‰ , Chișinău 231.6 ‰ , r. Nisporeni 329.5 ‰ la 100000 persoane vârstnice , cu o scădere a mortalității prin boli digestive pe republică și în r. Nisporeni de la 322.2 ‰ în anul 2012 la 291 ‰ în anul 2016 pe republică și respectiv de la 364 ‰ la 329.5 ‰ în r. Nisporeni, fiind în scădere în mun. Chișinău de la 246.2 ‰ în anul 2012 la 215.3 ‰ în anul 2013 cu o creștere semnificativă din nou în anul 2016 - 231.6 ‰ la 100000 de persoane vârstnice.

Pe al patrulea loc din cauzele de deces a persoanelor de 80 ani și peste sunt situate bolile aparatului respirator care au constituit în anul 2012 pe republică – 289.5 ‰ , Chișinău 140.2 ‰ , r. Nisporeni 371.7 ‰ la 100000 persoane vârstnice, în anul 2009 pe republică – 239.4 ‰ , Chișinău 128.6 ‰ , r. Nisporeni 305.2 ‰ la 100000 persoane vârstnice, cu o scădere a mortalității prin boli digestive pe republică, în mun. Chișinău și în r. Nisporeni de la 289.5 ‰ în anul 2012 la 239.4 ‰ în anul 2016 pe republică, respectiv de la 371.7 ‰ la 305.2 ‰ în r. Nisporeni, și în mun. Chișinău de la 140.2 ‰ în anul 2012 la 128.6 ‰ în anul 2016.

Conform principalelor cauze de deces în dependență de sex, putem concluziona ca: de maladii car-

dio-vasculare suferă mai mult sexul feminin. Astfel în anul 2012 din totalul cauzelor de deces, 76 % la femei le revine maladiilor cardio-vasculare, la bărbați 69%, anul 2016, femei- 77,2%, bărbați- 69,4%. Din cele expuse, putem concluziona că ponderea maladiilor cardio-vasculare din totalul cauzelor de deces a persoanelor longevive este în creștere continuă de la 76.0% la 77.2% pentru femei și respectiv de la 69.0% la 69.4 % pentru bărbați .

Contrar maladiilor cardio-vasculare, tumorile sunt cauze de deces înregistrate mai mult la bărbați. Astfel în anul 2012 din totalul cauzelor de deces, 12.4 % la bărbați le revine tumorilor, la femei 8%, anul 2016, bărbați- 12.8% femei- 8.6%,. Din cele expuse, putem concluziona că ponderea tumorilor din totalul cauzelor de deces a persoanelor longevive este în ușoară creștere la femei de la 8 % la 8.6 %, la bărbați rămânând aceeași pondere.

Maladiile aparatului digestiv ocupă un loc similar atât pentru bărbați, cât și pentru femei ca cauză de deces a persoanelor longevive, femeile predominând un pic mai mult decât bărbații. Astfel în anul 2012 din totalul cauzelor de deces, 6.2 % la bărbați le revine maladiilor aparatului digestiv, la femei 6.5%, anul 2012, bărbați- 5.9%, femei- 6.2%,. Din cele expuse, putem concluziona că ponderea maladiilor aparatului digestiv din totalul cauzelor de deces a persoanelor longevive este într-o mică scădere, de la 6.2% la 5.9% pentru bărbați și respectiv de la 6.5% la 6.2% pentru femei.

De maladii ale aparatului respirator suferă mai mult sexul masculin. Astfel în anul 2012 din totalul cauzelor de deces, 7.4 % la bărbați le revine maladiilor aparatului respirator, la femei 4.4%, anul 2016, bărbați- 6.5 %, femei- 3.8%. Din cele expuse, putem concluziona că ponderea maladiilor aparatului respi-

rator din totalul cauzelor de deces a persoanelor longevive este în scădere continuă de la 7.4% la 6.5% pentru bărbați și respectiv de la 4.4 % la 3.8 % pentru femei.

Concluzii

1. Rezultatele studiului demonstrează că pe parcursul ultimilor decenii în Republica Moldova se observă o schimbare vădită a structurii de vârstă a populației cu creșterea ponderii persoanelor vârstnice pe fundalul scăderii natalității și a fertilității.

2. Efectele procesului de îmbătrânire asupra desfășurării vieții economice și sociale, cât și asupra evoluțiilor demografice viitoare vor apare în timp, determinând perturbații la nivelul populației școlare, populației fertile și populației în vârstă de muncă.

3. Actualul studiu este un semnal de alarmă atât pentru organele de protecție socială cât și Instituțiile Medico-Sanitare Publice, care monitorizează starea de sănătate a populației de vârstă 80 ani și peste, în scopul diminuării situațiilor cu impact negativ asupra sănătății cu garantarea unui standard de viață decent.

Bibliografie

1. Tintiuc D., Ețco C., Grossu Iu. ș.a. Sănătate Publică și Management. Chișinău: C.E.P. Medicina, 2002, 720 p.
2. Chesnais J. C. La transition demographique, Paris, 1986.
3. Paladi Gh., Penina O. Unele aspecte demografice ale procesului de îmbătrânire demografică în Republica Moldova. Simpozionul internațional "Probleme demografice ale populației în contextul integrării europene", Chișinău, 2005, p. 16-23.
4. Bolocan D. Evoluția proceselor demografice în Republica Moldova. Conferința „Particularitățile și tendințele proceselor demografice în Republica Moldova”, Chișinău, 2001, p. 30-36.
5. Aurel Saulea. Gerontologie, Chișinău, 2009.